

Länet läser och skriver

Regionbibliotek Stockholms
läs- och skrivfrämjande arbete

Introduktion

Regionbibliotek Stockholm gör under 2021-2023 en satsning på läs- och skrivfrämjande. En handlingsplan har tagits fram med syftet att verka för att professionalisera det läsfrämjande arbetet på länets folkbibliotek. Handlingsplanen är en plattform och innehåller en genomgång av begreppsdefinitioner, utgångspunkter och avgränsningar.

[Länk till handlingsplanen för läs- skrivfrämjande 2021-2023](#)

Läsfrämjande är ett område som biblioteken i hög grad arbetar med och det är viktigt att förtydliga vad ytterligare förstärkning och professionalisering innebär och vilka utvecklingsområden som behöver prioriteras. I handlingsplanen finns planerade aktiviteter och i denna sammanställning följer en översikt av vad Regionbibliotek Stockholm halvvägs in i planperioden (juni 2022) har gjort. Utöver de projekt som presenteras här har regionbiblioteket även arbetat med *Shared reading* och *Poesi på bibliotek*. I denna sammanställning presenteras också ett antal aktörer som arbetar med läs- och skrivfrämjande insatser och har stöd av kulturnämnden i Region Stockholm.

Språktåget

Språktåget är ett samarbete mellan Regionbibliotek Stockholm, folkbiblioteken, barnhälsovården och logopedin i Stockholms län. Satsningen riktar sig till vårdnadshavare för de yngsta barnen, med uppmuntran och råd om att sjunga, ramsa, prata och läsa med barnen, för att därigenom stimulera barnens språkutveckling. Språktåget uppmuntrar flerspråkiga familjer att använda alla familjens språk med barnet, och materialet finns översatt till ett flertal språk inklusive de nationella minoritetsspråken.

De barn som behöver extra stöd med språket och som remitterats till logoped, kan få en "biljett" till Språktåget där logopeden rekommenderar läsning inom den kategori som barnets svårigheter ligger. "Biljetten" tar familjen med till biblioteket där de kan låna böcker inom kategorin.

Under hösten 2022 arrangerar Regionbibliotek Stockholm flera fortbildande träffar för såväl bibliotekarier som sjuksköterskor inom barnhälsovården och logopeder.

Tre fortbildningstillfällen om små barns språkutveckling kommer anordnas. Två filmer om flerspråkig språkutveckling kommer att publiceras på webbplatsen under hösten.

På regionbibliotekets webbplats finns även mer information om Språktåget, liksom fortbildande resurser om små barns språkutveckling, tips och inspiration från biblioteken i länet samt material för utskrift.

[Länk till sidorna om Språktåget på regionbibliotekets webbplats](#)

Fokus läsning

Fokus läsning är en serie träffar där läsning är i blickfånget ur olika perspektiv. Träffarna varierar i form mellan föreläsningar eller ett samtal om ett visst ämne.

Den första Fokus läsning-träffen 2022 handlade om ljudböcker för barn utifrån forskningsrapporten *Barnlitterära strömningar*. Forskarna Ann Steiner och Karl Berglund deltog och presenterade sin rapport och efteråt fanns det tid för frågor.

Under vårterminen anordnades ytterligare två Fokus läsning-träffar med tema Lättläst och HBTQ+-litteratur.

Under höstterminen kommer träffarna ha följande teman: Skrivande, Skräckgenren, forskningsföreläsning om ungdomars ljudboksströmmande och vid det sista tillfället kommer en kulturpedagog och författare berätta om sin bok *Bokcirklar i lättläst: att skapa läsmod hos läsare med funktionsvarianter*.

Alla träffar är digitala och cirka två timmar långa.

Bokstart

Sex kommuner i länet arbetar med Bokstart, en verksamhet där bibliotekarier besöker familjer med små barn i deras hem och berättar om hur de kan stimulera barnens språk och ger bokgåvor.

Regionbiblioteket erbjuder stöd kring detta arbete, och det som efterfrågas är nätverksträffar som regionbiblioteket arrangerar två gånger per år.

Under pandemin har träffarna varit digitala, och fokuserat på hur arbetet kan bedrivas trots restriktioner. Hösten 2022 arrangeras fysiska träffar.

Digitalt berättande på bibliotek

Tillsammans med filmkonsulenterna i Region Stockholm har regionbiblioteket anordnat träffar för bibliotekarier och andra personer i kommunerna som biblioteken samarbetar med, för att de ska få lära sig om digitalt berättande.

Deltagarna fick under två förmiddagar gå kurser i hur teknik och digitalt berättande fungerar. Kurserna hölls av *Unga berättar*, en verksamhet inom Kulturskolan Stockholm. De har som mål att stärka barn och ungas delaktighet i samhället. Vid ett tredje tillfälle träffades deltagarna för nätverkade och utvärdering. Deltagarna önskar fortsatt kontakt, mer inspiration och kurser i filmskapande.

Kreativt skrivande på bibliotek

Regionbibliotek Stockholm ordnar kurser i kreativt skrivande på bibliotek. Kurserna innehåller två förmiddagsträffar, samt eget arbete mellan träffarna. Det finns två typer av kurser: grund och fördjupning.

Under träffarna görs skrivövningar, det delas erfarenheter och idéer och det förs samtal om skrivpedagogiska tips och trix. Fokus ligger på kopplingar mellan skrivande och läsande. Är skrivande en läsfrämjande metod? Hur kan folkbibliotek arbeta med skrivande? Vad är syftet och målet med skrivverksamhet? Fördjupningskursen handlar om textsamtal, gestaltningar och person- och miljöbeskrivningar.

Syftet med kurserna är att främja skrivverksamhet på biblioteken. Tanken är biblioteksmedarbetarna ska få inspiration och kunskap för att leda skrivövningar och skrivcirkel.

Att biblioteksmedarbetarna själva leder skrivverksamhet ska inte konkurrera ut annan skrivverksamhet där biblioteken anlitar skrivpedagoger och författare, utan tanken är att olika typer av arrangemang stärker varandra.

Regionbiblioteket har även ett skrivnätverk, vilket varit ett önskemål från kursdeltagare. Det är viktigt med kunskaps- och erfarenhetsutbyte, samt att stötta varandra och få utforska skrivövningar och olika upplägg.

Nätverk och kurser har bland annat inspirerat till Ordverkstad för funkisungdomar, vilket i sin tur inspirerat andra till liknande satsningar.

[Länk till inlägg om Ordverkstad för funkisungdomar i regionbibliotekets blogg](#)

Fakta

Fördjupning läs- och litteraturfrämjande fokus vuxna och unga

För biblioteksmedarbetare i Stockholms län erbjöds fyra sammanhängande heldagsträffar med fokus på läs- och litteraturfrämjande för vuxna och unga. Mellan träffarna läste deltagarna in material, samt gjorde andra förberedelser.

Satsningen riktade sig till biblioteksmedarbetare med särskilt intresse och uppdrag gällande strategisk verksamhetsutveckling inom läs- och litteraturfrämjande.

Deltagarna reflekterade över läsfrämjaruppdraget i ett bibliotekssammanhang. De utforskade och problematiserade begrepp, styrdokument, metoder och utgångspunkter. Träffarna möjliggjorde nätverkande, relationsskapande och erfarenhetsutbyte. I satsningen ingick skrivande och samtal som reflektionsmetod, litteratursamtal och föreläsningar.

Målet med fördjupningen var höjd kompetens inom området läs- och litteraturfrämjande i ett bibliotekssammanhang med syfte att bidra till utveckling av folkbibliotekens arbete med läs- och litteraturfrämjande. Målet var även stärkta läsfrämjare.

[Länk till inlägg om fördjupningssatsningen i regionbibliotekets blogg](#)

Strategiskt arbete med läs och litteratur

fokus mellanåldern (ca 10-13 år)

Denna satsning påminner till stor del om fördjupningssatsningen, men målgruppen är en annan. Satsningen erbjuder biblioteken möjlighet att fördjupa sitt arbete i långsiktig och strategiskt arbete med läsfrämjande för barn i mellanåldern.

Satsningen är uppdelad på fyra träffar, med eget arbete mellan träffarna. Första träffen arrangerades i juni 2022 och den sista hålls i december 2022. Träffarna fokuserar på verksamhetsutveckling och kollegialt lärande.

Under träffarna finns det tid att reflektera kring läsfrämjaruppdraget genom att diskutera begrepp, se över styrdokument och fundera kring hur det går att arbeta mer strategiskt och hållbart.

Mellan träffarna lägger deltagarna tid på förberedelser som till exempel att läsa relevanta texter, sätta sig in i kommunens olika mål och på olika sätt reflektera.

I satsningen ingår skrivande och samtal som reflektionsmetod, litteratursamtal, föreläsningar och erfarenhetsutbyte i syfte att utveckla biblioteksverksamheterna i att arbeta strategiskt med det läsfrämjande uppdraget.

Regionbiblioteket följer Kulturrådets Läsfrämjandelyft för folkbibliotek som syftar till att:

1. Stärka biblioteksmedarbetarna i deras profession och i rollen som läsfrämjare.
2. Stärka bibliotekens chefer och medarbetare i att arbeta strategiskt med det läsfrämjande uppdraget.

Läs-, litteratur- och skrivfrämjande i andra av Regionbibliotek Stockholms aktiviteter

Möten med ungnätverket har under det senaste året flera gånger fokuserat på läs, litteratur- och skrivfrämjande. Flera biblioteksmedarbetare har föreläst och föreläsningarna har följts av samtal. Några av föreläsarna har bidragit med texter till regionbibliotekets webbplats inom det tema som de föreläst om.

Träffar med nätverket för barnbibliotek äger rum en gång per termin, och har vanligtvis ett tema. Vårterminen 2021 ägnades åt läsfrämjande för barn mellan nio och tolv år, den så kallade mellanåldern.

Höstterminen 2021 var temat biblioteksverksamhet för barn med funktionsnedsättning. Biblioteksmedarbetare som har stor erfarenhet av att arbeta läsfrämjande med den gruppen delade med sig av erfarenheter, och därefter samtalande deltagarna om möjligheterna att arbeta mer med denna prioriterade grupp.

Vårterminen 2022 hade träffen tema sommaraktiviteter på bibliotek. Flera bibliotekarier delade med sig av tips, vilka lades ut på regionbibliotekets webbplats.

Under hösten 2022 arrangerar regionbiblioteket tre inspirationsträffar där bibliotekarier med stor erfarenhet av läsfrämjande arbete med och för barn med funktionsnedsättning kommer att medverka.

Barn med funktionsnedsättning är en i bibliotekslagen dubbelt prioriterad målgrupp, och även ett område där kompetensutvecklande insatser efterfrågas av biblioteken.

[Länk till bloggtext om Tema Fanfiction](#)

[Länk till bloggtext om Tema Manga](#)

[Länk till bloggtext om Tema Biblioterapi](#)

Läsfrämjande verksamheter och projekt med stöd av kulturnämnden

Region Stockholm verkar för ett rikt kulturutbud med stor variation av kulturella och konstnärliga uttryck, röster och metoder i regionen. Region Stockholms kulturstöd finns till för att främja alla former av kultur och olika uttryck. Såväl etablerade som nya kulturaktörer ska ha möjlighet att bidra till detta. Barn och unga är den högst prioriterade målgruppen för kulturinsatserna. De verksamheter som beviljas stöd från Region Stockholms kulturnämnd ska tillsammans omfatta en mångfald av kulturella och konstnärliga uttryck, röster och metoder. Ett övergripande syfte är att bidra till ökad utveckling, tillgänglighet och delaktighet till konst och kultur för länets invånare.

Verksamhetsstöd

Kulturnämndens Verksamhetsstöd kan beviljas till kontinuerlig och stabil verksamhet som producerar och/eller förmedlar kultur i länet. Följande aktörer som alla i någon form arbetar med läs- och skrivfrämjande verksamheter har haft stöd både under 2021 och 2022.

20TAL

20TAL anordnar läs- och skrivfrämjande verksamhet för barn och unga exempelvis *AktUng* – workshoppar, scen och plattform för ny ung poesi av unga poeter samt *Poesifabriker* för bland annat skolor där eleverna skriver poesi tillsammans med pedagoger och författare och som avslutas med en stor diktskrivarfest för alla årets deltagande elever.

Centrum för dramatik

En av Centrum för dramatis verksamhetsdelar är arbetet med dramatiker/dramaturger som bedriver skolprojekt exempelvis med manusskrivande. Syftet är att stimulera till skrivande, förståelse för hur man bygger en berättelse, men även att kunna tolka berättelser.

Folkets Bio Stockholm

Folkets bio Stockholm/ Biografen Zita har stöd för sin film- och mediepedagogiska verksamhet för skolor. Filmpedagogerna har filmföreläsningar på olika teman och visar utvalda filmer följt av ett samtal. Syftet är att lära sig att ”läsa” film och förstå att film och rörliga bilder kan manipulera och hur det görs.

Författarcentrum öst

Författarcentrum öst förmedlar författare till workshoppar och författarbesök i skolan samt driver sedan länge projektet med författarbesök i skärgården. Syftet för skolan är att stimulera till läsning och skrivande. De driver också projektet *Läsning pågår* för skolor i Stockholms stad.

Historieberättarna

Föreningen Historieberättarnas fokus ligger på arbete med film- och berättarpedagogiska projekt för barn och unga. I huvudsak riktar de sig mot nyanlända och ensamkommande. De arbetar även med utveckling av projektmetoder.

Stiftelsen Finlands kulturinstitut

Stiftelsen Finlands kulturinstitut får stöd för sitt bibliotek som satsar stort på barn- och ungdomslitteratur. De bedriver läsfrämjande projekt för barn och unga, men också projektet *Läs för dina barnbarn* för att föra över språket till nästnasta generation.

Stockholms filmfestival

Stockholms filmfestival har stöd för sin verksamhet där filmfestivalen *Junior* är den största satsningen riktad mot barn och unga. De arrangerar även filmpedagogiska workshoppar i skolor och på andra ställen.

Tensta konsthall

Tensta konsthall drev under 2021 tillsammans med ALMA-priset ett skrivprojekt. Projektet var i form av en nationell tävling: *Unga skriver för unga*. Syftet var att aktivera unga mellan 10 och 18 år under pandemin och låta dem sätta ord på tankar och erfarenheter.

Projektstöd

Kulturnämndens Projektstöd kan beviljas för tidsbegränsade kulturprojekt som genomförs i länet och kan sökas vid två tillfällen per år. Följande aktörer som alla i någon form arbetar med läs- och skrivfrämjande verksamheter har haft stöd under 2021 eller 2022.

Den pedagogiska designbyrån

Under 2021 hade Den pedagogiska designbyrån stöd för projektet *Animation i särskolan*, en metodutveckling av animationsworkshoppar anpassade för särskolan.

Förenade förorter

Projektet *Ortens bästa poet* är ett poesievenemang med fyra deltävlingar och final som arrangeras runt om i länet. Målet är att stärka unga poeter, inspirera till eget skrivande och skapa ett rum för litteratur och kultur i förorten. Därutöver arrangeras workshoppar där deltagarna coachas att hitta ett konstnärligt uttryck.

Författarcentrum

Författarcentrum väst hade 2021 stöd för det nationella projektet *Jag skriver i dina ord*. Inom projektet åker författare ut till skolor och inspirerar till eget skrivande. Dessutom ingår en regional och en nationell skrivartävling med läs- och skrivfrämjande syfte.

REX Animation Film Festival

Den årliga animationsfestivalen har många delaktiviteter som vänder sig till barn och unga, bland annat workshoppar i animationsteknik och stop-motion.

Svenska barnboksinstitutet

Varje år arrangerar Svenska barnboksinstitutet Bokprovning, där föregående års utgivning av barn- och ungdomsböcker presenteras genom öppna föreläsningar med fördjupningar i aktuella ämnen.

Tove Jonstoj

Tshiribim - en resa till Jiddischland, är ett skolprojekt för att nå de yngre barnen i förskola och skola, 3–9 år. Syftet är att sprida sånger på jiddisch genom lärarhandledning och en konsertserie.

Regionbibliotek Stockholm arbetar med att främja verksamhetsutveckling och kvalitet i samråd med folkbiblioteken i Stockholms län och är en del av kulturförvaltningen i Region Stockholm.

